

Силабус дисципліни

«ЗАГАЛЬНЕ ФОРТЕПІАНО»

Освітній ступінь “Бакалавр”

Спеціальність 025 “Музичне мистецтво”

Освітньо-професійна програма «СПВ»

Рік навчання: I; II; III

Семестр: 1; 2; 3; 4; 5

Кількість кредитів: 8

Мова викладання: українська

Керівник курсу ОК 17. «ЗАГАЛЬНЕ ФОРТЕПІАНО»

Ярмак Ярослав Анатолійович – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри «Інструментальне виконавство (за видами)».

Контактна інформація: pianist.yaroslav.yarmak@gmail.com

Прореєвізити та постреєвізити дисципліни

Прореєвізити дисципліни

Вивчення дисципліни починається з I семестру і передбачає володіння студентом музичними теоретичними знаннями та грою на фортепіано на рівні підготовки середньої спеціалізованої музичної освіти, або спеціалізованої професійної освіти ОКР молодшого спеціаліста / фахового молодшого бакалавра зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво».

Постреєвізити дисципліни

ОК 18. Концертмейстерський клас та мистецтво акомпанементу»

ОК 21. Вокальне аранжування та читання партитур

ОК 26. Клас вокального ансамблю (академічний; народний)

ОК 30. Методика викладання фахових дисциплін

ОК 31. Методика і практика робіт з вокальним ансамблем (фольклорним, академічним)

ОК 32. Методико-виконавський аналіз педагогічного репертуару

ОК 33. Педагогічна практика

ОК 34. Концертно-виконавська практика

ОК 10. Сольфеджіо (паралельне вивчення)

ОК 11. Гармонія (паралельне вивчення)

ОК 15. Спеціальний клас. Сольний спів (паралельне вивчення)

ОК 22. Основи диригування (паралельне вивчення)

Призначення дисципліни

Підвищення рівня інструментально-виконавської компетентності студента до рівня вільного володіння грою на фортепіано, необхідного для вирішення

майбутніх професійних завдань. Розвинути технічну підготовку студента, розширити палітру виразних засобів в процесі гри на фортепіано. Формування індивідуального підходу студента до виконуваної програми, що має виражатися у розкритті його творчого потенціалу та створенні власної інтерпретаційної версії творів. Отримання практичного досвіду фортепіанного виконавства. Оволодіння здобувачем вищої освіти методами роботи над музичними творами та їх реалізації у вивченні програми. Розширення знання фортепіанного репертуару. Організація самостійної роботи студента, залучаючи його до інтелектуальної автономності, творчої ініціативи, систематизації нових знань з орієнтацією на міждисциплінарні зв'язки, пошуку додаткових джерел інформації для поглибленого вивчення предмету та збагачення музичного слухового досвіду. Освоєння творів різної стилістичної направленості на матеріалі зарубіжних та вітчизняних композиторів різних епох.

Відповідно до ОПП «Спів», вивчення дисципліни «Загальне фортепіано» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Загальні компетентності:

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 12. Здатність працювати автономно.

ЗК 17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.

СК 2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.

СК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК 4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

- СК 5.** Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.
- СК 6.** Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
- СК 9.** Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.
- СК 10.** Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.
- СК11** Здатність оперувати професійною термінологією.
- СК 12.** Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.
- СК 13.** Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.
- СК 17.** Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, диригентської, педагогічної діяльності.
- СК 18.** Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Мета навчальної дисципліни «Загальне фортепіано» - оволодіння комплексом спеціальних знань, умінь та навичок гри на фортепіано, необхідним для цілісного формування особистості музиканта, його професійних компетенцій та загального рівня музичної освіченості.

Сформувані, систематизовані та розширені теоретичні та практичні знання студента, що були здобуті на базі початкової музичної освіти у межах фортепіанної дисципліни.

Удосконалення виконавських навичок у процесі вивчення репертуару для підвищення рівня фортепіанної майстерності, що в свою чергу сприяє більш якісному освоєнню матеріалу та передачі художнього змісту.

Зміст і структура курсу

ТЕМА	Кількість годин					
	Денна форма			Заочна форма		
	Всього	індивідуальні	самостійні	Всього	індивідуальні	самостійні
МОДУЛЬ 1.						
Змістовний модуль 1: Формування та розвиток базових технічних прийомів та навичок фортепіанної гри на матеріалі сольних творів.						
Тема 1. Дисципліна «Загальне фортепіано», Мета, завдання. Вимоги. Система оцінювання.	6	4	2	6	1	5
Тема 2. Гама, їх види, акорди,	10	6	4	10	2	8

арпеджіо.						
Тема 3. Робота над складанням програми. Визначення художніх і технічних завдань на модуль. Етюд, п'єса, крупна форма.	7	4	3	7	2	5
Тема 4. Робота над вдосконаленням тексту програмних творів. Фразування.	7	4	3	7	1	6
Тема 5. Виконавські завдання. Розвиток художньої уяви студента	9	6	3	9	1	8
Тема 6. Взаємозв'язок всіх технічних компонентів для досягнення конкретного звукового результату.	7	4	3	7	2	5
Тема 7. Підготовка до заліку.	7	4	3	7	1	6
Разом за змістовим модулем 1:	53	32	21	53	10	43
Разом за модулем 1:	53	32	21	53	10	43
МОДУЛЬ 2						
Змістовний модуль 2: Поглиблення знань про теоретичний та виконавський аналіз творів.						
Тема 8. Визначення навчальних завдань на 2 модуль. Підбір програми.	4	2	2	4	1	3
Тема 9. Види фортепіанної техніки. Опанування технічними прийомами.	10	6	4	10	2	8
Тема 10. Аналіз фактури та особливостей її виконання. Гармонічний та мелодичний аналіз твору.	8	5	3	8	2	6
Тема 11. Робота над поліфонічним твором.	8	5	3	8	2	6
Тема 12. Робота над виразністю виконання п'єси.	8	5	3	8	2	6
Тема 13. Подолання виконавських труднощів, які підпорядковані розкриттю художньо-образного змісту твору.	8	5	3	8	2	6
Тема 14. Підготовка до заліку.	7	4	3	7	1	6
Разом за змістовим модулем 2:	53	32	21	53	12	41
Разом за модулем 2:	53	32	21	53	12	41
МОДУЛЬ 3						
Змістовний модуль 3: Володіння та доцільне застосування технічних прийомів як засобів музичної виразності у різножанрових творах.						
Тема 15. Програма на 3 модуль. Слуховий контроль власного виконання.	6	3	3	6	1	5

Тема 16. Гармонічна будова музичного тексту.	8	5	3	8	2	6
Тема 17. Робота над твором великої форми.	8	5	3	8	2	6
Тема 18. Проблеми інтонування мелодичних ліній інструктивного характеру.	8	5	3	8	1	7
Тема 19. Розуміння темпу як засобу виразності.	9	6	3	9	1	8
Тема 20. Мелізматика.	7	4	3	7	1	6
Тема 21. Підготовка до екзамену.	7	4	3	7	2	5
Разом за змістовим модулем 3:	53	32	21	53	10	43
Разом за модулем 3:	53	32	21	53	10	43
МОДУЛЬ 4						
Змістовний модуль 4. Вдосконалення навичок гри на фортепіано.						
Тема 22. Програма на 4 модуль. Аплікатурні принципи та закономірності.	6	3	3	6	1	5
Тема 23. Звукова рівність виконання та правильна організація ігрового апарату.	8	5	3	8	1	7
Тема 24. Методи покращення самостійної роботи.	8	5	3	8	1	7
Тема 25. Інтонція та артикуляція як основні засоби музичної виразності у поліфонії.	8	5	3	8	1	7
Тема 26. Робота над вдосконаленням нюансування.	8	5	3	8	1	7
Тема 27. Розвиток музичного мислення, художньої уяви студента.	8	5	3	8	2	6
Тема 28. Підготовка до заліку.	7	4	3	7	1	6
Разом за змістовим модулем 4:	53	32	21	53	8	45
Разом за модулем 4:	53	32	21	53	8	45
МОДУЛЬ 5						
Змістовий модуль 5. Свобода виконавського апарату.						
Тема 29. Програма на 5 модуль Удосконалення технічних піаністичних навичок.	3	2	1	3	1	2
Тема 30. Композиційна структура творів.	4	2	2	4	1	3
Тема 31. Набуття навичок лаконічної гри.	3	2	1	3	1	2
Тема 32. Майстерність педалізації.	4	2	2	4	1	3
Тема 33. Робота над звуковою	5	3	2	5	2	3

палітрою.						
Тема 34. Виразність виконання.	4	2	2	4	1	3
Тема 35. Підготовка до екзамену.	5	3	2	5	1	4
Разом за змістовий модуль 5:	28	16	12	28	8	20
Разом за модуль 5:	28	16	12	28	8	20
Всього:	240	144	96	240	48	192

Самостійна робота є важливим елементом всієї системи підготовки у вищому навчальному закладі будь-якої форми навчання і сприяє кращому засвоєнню та ефективному опануванню навчального матеріалу. Проводиться з метою отримання нових знань, їх закріплення, розширення та поглиблення є складником його навчання. Викладач допомагає відпрацювати музичний матеріал, дає конкретні вказівки щодо обсягів, напрямів самостійної роботи.

Самостійна робота студентів-піаністів охоплює:

- Теоретичний аналіз творів програми;
- Розбір твору: читання по нотах, визначення аплікатури;
- Ескізне вивчення творів;
- Художньо-музичний аналіз твору;
- Вивчення твору напам'ять
- Доведення твору до концертного стану.

Самостійна робота носить систематичний характер є обов'язковою. Формування та розвиток навичок самостійної діяльності студента передбачає:

- Аналіз та синтез
- Самоконтроль та самооцінка
- Активність
- Ініціативність
- Творчий підхід

Зміст самостійної роботи студентів у форматі дисципліни «*Загальне фортепіано*» визначається робочою програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота студента проявляється в опрацюванні спеціальної літератури, в умінні вільно орієнтуватися у стилях і жанрах, аналізувати і давати оцінку власному виконанню музичного твору.

Політика навчальної дисципліни

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: перевірка творчих завдань; опитування; екзамен, залік, виконання сольної програми у формі концертного виступу.

Форми контролю знань студентів: поточний; підсумковий модульний; семестровий підсумковий (залік/екзамен).

Оцінювання знань студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною шкалою та шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –А, В, С, D, E, FX, F), яка також переводиться в національну

(чотирибальна: 5 – «відмінно», 4 - «добре», 3 - «задовільно», 2 – «не задовільно»).

Поточний контроль передбачає оцінювання теоретичної підготовки із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) та перевірку набутих навичок гри на фортепіано під час виконання завдань аудиторної та самостійної роботи за темою.

Модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період навчання. Підсумковий модульний(семестровий) контроль знань студентів здійснюється через проведення слухання концертного виступу студентів (залік, екзамен). Модульний контроль оцінюється від 1-30 балів:

Семестрова підсумкова оцінка виставляється за умови виконання студентом усіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни та визначається як сума балів, отриманих при здійсненні поточного і модульного (семестрового) контролю.

Студент, який набрав кількість балів, що прирівнюється до оцінки «високий рівень» (відмінно) та активно брав участь в концертах або став переможцем конкурсу, вивчив програму в обсязі семестру може бути звільнений від складання диференційованого заліку.

Правила оцінювання:

Максимальна кількість балів з дисципліни «Загальне фортепіано» за семестр (модуль) – 100 балів.

Критерії підсумкового оцінювання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Вільність та впевненість володіння текстом творів напам'ять, якісне виконання технічних вимог, володіння засобами музичної виразності, стилістична та жанрова відповідність, демонстрація різних видів звуковидобування, переконлива виконавська інтерпретація, емоційність та виразність виконання, розкриття художньо-образного змісту творів, цілісність драматургічного розвитку творів, артистичність. Допущення несуттєвих помилок, що не впливають на якість виконання в цілому. Відповідальне виконання вимог до самостійної роботи, творча та інтелектуальні ініціатива.	90-100 балів Високий рівень A
Впевненість володіння нотним текстом напам'ять, достатньо високий рівень виконання технічних вимог, володіння засобами музичної виразності, стилістична та жанрова відповідність, демонстрація певних видів звуковидобування, частково переконлива виконавська інтерпретація, емоційність та значна виразність виконання, досить повне розкриття художньо-образного змісту творів, достатня артистичність. Допущення ряду несуттєвих помилок, що не впливають на якість виконання в цілому. В достатній мірі відповідальне виконання вимог до самостійної роботи, творча та інтелектуальні ініціатива.	82-89 балів Достатній рівень B

<p>Володіння нотним текстом напам'ять, достатній рівень виконання технічних вимог, володіння засобами музичної виразності, достатня стилістична та жанрова відповідність, демонстрація певних видів звуковидобування, наявність виконавської інтерпретації, значна виразність виконання, не досить повне розкриття художньо-образного змісту творів. Допущення ряду помилок технічного характеру, що впливають на якість виконання в цілому. В достатній мірі відповідальне виконання вимог до самостійної роботи.</p>	<p>74-81 балів Достатній рівень С</p>
<p>Часткове володіння текстом напам'ять, недостатній рівень виконання технічних вимог, володіння певними засобами музичної виразності, стилістична та жанрова невідповідність, однотипність звуковидобування, невпевнена виконавська інтерпретація, виразність окремих елементів, не повне розкриття художньо-образного змісту творів. Допущення значних помилок текстового та технічного характеру, що впливають на якість виконання в цілому. Помірне виконання вимог до самостійної роботи.</p>	<p>64-73 балів Середній рівень Д</p>
<p>Часткове володіння текстом напам'ять зі значними недоліками, виконання лише окремих технічних вимог, невпевнене володіння засобами музичної виразності, скупість прийомів звуковидобування, недостатня виразність виконання, присутнє розуміння художньо-образного змісту творів. Допущення багатьох помилок текстового, технічного та виразного характеру. Не систематичне виконання вимог до самостійної роботи.</p>	<p>60-63 балів Середній рівень С</p>
<p>Володіння текстом по нотах із суттєвими недоліками, не виконання технічних вимог, поверхневе володіння засобами музичної виразності та відсутність розуміння художньо-образного змісту творів. Допущення безлічі помилок різного характеру. Не виконання вимог до самостійної роботи.</p>	<p>35-59 балів Початковий рівень FX</p>
<p>Неспроможність відтворення тексту по нотах, не виконання технічних вимог, відсутність володіння засобами музичної виразності, в цілому виявлення низького рівня теоретичного рівня підготовки та практичних навиків гри на інструменті. Невміння самостійно працювати.</p>	<p>0-34 балів н/а F</p>

Політика академічної доброчесності. Студенти забов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Політика відвідування. Успішність досягнення мети навчальної дисципліни «Загальне фортепіано» залежить від систематичності відвідування занять здобувачами вищої освіти. Тому пропуски занять без поважних причин неприпустимі. В разі відсутності, студент забов'язаний опрацювати матеріал самостійно і представити викладачу на оцінювання результати виконаної роботи.

Рекомендована література

1. Альбом юного піаніста [ноти] : музичні твори, інструментальні / Упоряд. С. О. Лещук, О. А. Колесник. Вінниця : Нова Книга, 2009.- 107 с.
2. Гаркуша Л. І., Економова О. С. Формування професійних навичок і вмій студентів на заняттях з основного музичного інструмента (фортепіано) : навчально-методичний посібник. К.:Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. – 100 с.
3. Лісовий В. А., Мельничук Я. М., Бойчук І. І. Основний музичний інструмент фортепіано. Навчально-методичний посібник. Чернівці: Рута, 2007.- 69 с.
4. Музичний інструмент. Фортепіано: методичні рекомендації і програмні вимоги для викладачів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів щодо диференційованого підходу до навчання дітей, які володіють обмеженими музичними задатками / укл. М. Й. Мельник. Вінниця : НОВА КНИГА, 2005. - 20 с.
5. Польська І. Проблеми жанрової типології фортепіанного виконавства. Культура України.Мистецтвознавство. Х.,2000. Вип. 6. С. 171-180.
6. Рябуха Н. Українська фортепіанна мініатюра як об'єкт виконавської інтерпретації. Х. : Бровін О. В., 2010. - 258 с.
7. Скуратовський В. Альбом для дітей. Фортепіано. Педагогічний репертуар мистецької школи. Київ : Мелосвіт, 2018. - 28 с.
8. Смородський В. І. Розвиток стильового слуху учнів на основі жанрового підходу. Науковий часопис Національного педагогічного ун-ту імені М.П.Драгоманова. Серія No 14: Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. Вип. 17 (22). С. 129-132.
9. Таран І.М. Методичні засади подолання ритмічних труднощів у фортепіанних творах. Збірка матеріалів наукової конференції. Рубрика: Соціум, наука, культура, мистецтво. Прикарпатський національний університет ім. В.Стефаника, 2012. С. 290-291.
10. Фоміна Т. М. Стильові принципи фортепіанного виконання і можливості індивідуальної виконавської інтерпретації. Одеса: Астропринт, 2014. 136 с.
11. Хочу грати на роялі / авт.-упоряд. Н. Гриднева ; авт. текстів М. Храпачова ; худ. К. Лавро. Київ : Музична Україна, 2012. - 198 с.
12. Цепух І.О. Формування технічної майстерності піаніста. Методичні рекомендації для вищих закладів культури і мистецтв I-II рівнів акредитації. Київ, 2009: Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв, - 60 с.
13. Чернявська М. С. Муціо Клементі: «Прогрес фортепіано - імітація оркестру...». Культура України. Мистецтвознавство. Х., 2000. Вип. 6. С. 149-159.
14. Шукайло Л. Альбом фортепіанної музики / упоряд., ред. та коментарі В. Шукайло. Київ : Мелосвіт, 2001. - 72 с.
15. Шульгіна В. Д. Українська музична педагогіка: [для студ. вищ. вавч. закл.]. Вид. 2-ге, допов. К.: ДАКККіМ, 2008. - 263 с.

Інформаційні ресурси.

1. www.nbu.gov.ua – веб-сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського (м. Київ).
2. www.4uth.gov.ua – веб-сайт Державної бібліотеки України для юнацтва.
3. www.chl.kiev.ua– веб-сайт Національної бібліотеки України для дітей.
4. <http://old.dnpb.gov.ua> – веб-сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського.
5. <https://parafia.org.ua/mediateka/kompozytory>– українська музика мр3-файл. Пошук відбувається за прізвищами українських композиторів.